



Tjänsteskrivelse: Implementering av manualbaserad insats Funktionell familjeterapi (FFT) 11–18 år

Sammanfattning av ärendet

Implementering av manualbaserad insats (strukturerad familjebehandling) funktionell familjeterapi (FFT) i individ- och familjeomsorgens öppenvård

Ärende

Behandlingsmetoden funktionell familjeterapi föreslås implementeras i Lekebergs kommuns öppenvård. Socialtjänstens arbete med exempelvis ungdomar med missbruksproblem eller kriminalitet har genom en satsning på evidensbaserade metoder inom öppenvården många gånger en större möjlighet att bygga en arbetsallians med den unges vårdnadshavare och skola. En placering kan försvåra ett utvecklat familjearbete medan en satsning på öppenvården möjliggör detta i större utsträckning. Ett viktigt mål för socialtjänsten är att arbetet ska bli mer evidensbaserat. På så sätt ökar möjligheterna att barn och unga får ta del av insatser som håller en så god kvalitet som möjligt och som bygger på bästa möjliga kunskap. En evidensbaserad praktik medför också att resurserna används så effektivt som möjligt. Effektiviteten handlar både om kostnader och om att barn och ungdomar ska få den insats som de behöver på hemmaplan. FFT är i forskning en väl förankrad insats som ger effekt och rekommenderas av bland annat Socialstyrelsen.

Implementering av manualbaserad insats FFT är en satsning för att förstärka öppenvårdens arbete med evidensbaserade insatser. På så sätt ökar möjligheten att barn och unga samt deras familjer i Lekebergs kommun får ta del av insats som håller en god kvalitet och som bygger på bästa möjliga kunskap. Insatsen syftar bland annat att få till beteendeförändringar i familjesystemet och förbättra relationerna och kommunikationen mellan familjemedlemmarna. En av de viktigaste skyddsfaktorerna i barns liv är en god relation mellan barn och förälder. Ett gott föräldraskap bidrar till bland annat barnets trygghet, framgångar i skolan och hälsa samt välbefinnande genom hela livet.

Implementering av insatsen FFT är också ett led i Lekebergs kommuns arbete för att förebygga och motverka normbrytande beteende utifrån insatser med evidens som rekommenderas samt som ett alternativ till heldygnsplaceringar för att barn och unga inte ska behövas placeras utanför eget hem.

Målgrupp

Insatsen vänder sig till familjer med barn och ungdomar i åldrarna 11–18 år som visar ett utagerande beteende eller har begått brott eller missbrukar. Ungdomar med relationsförsvårade beteenden, till exempel problematisk skolfrånvaro, konflikter med mera. Det pågår provningar av FFT för andra grupper, exempelvis ungdomsdepression och för yngre barn (8–11 år).



Syfte

Insatsen syftar till att åstadkomma en mer stödjande kommunikation och mer ömsesidigt samspel inom familjen. Att få till beteendeförändringar i familjesystemet och förbättra relationerna och kommunikationen mellan familjemedlemmarna. Långsiktigt är syftet att ungdomens antisociala beteende ska upphöra

Teorier

De teorier som metoden vilar på är systemteori, kommunikationsteori, social inlärningsteori och ett salutogent perspektiv samt beteendeterapeutiska principer.

Innehåll, genomförande, omfattning

I FFT arbetar en terapeut med hela familjen/ nätverket. I arbetet betonas bland annat vikten av att ta personligt ansvar för det man säger, att vara tydlig med vad man säger och vem man riktar sig till.

Andra viktiga principer handlar om att:

- Vara aktiv i sitt lyssnande
- Stämma av om man förstått den andre rätt
- Berätta om egna känslor och reaktioner inför andras beteende

Terapeuten avbryter när familjemedlemmar hamnar i försvarsinställd kommunikation och använder sig av "positiv omformulering" för att minska motstånd och skuldbeläggande inom familjen. Här ger terapeuten alternativa och mer positiva förklaringar till beteenden som upplevs som problematiska av någon i familjen, exempelvis att ilska kan betyda förlust eller saknad, eller att tjat är ett sätt att visa att man är engagerad och bryr sig. Insatsen är strukturerad med mål för varje session. Insatsen kan genomföras hemma hos familjen eller på annan lämplig plats.

Omfattningen är mellan åtta och tolv terapitimmars (en timme = ett behandlingstillfälle) men upp till trettio timmar förekommer.

Utbildning

Fyra "behandlare" på öppenvården är anmälda att gå en grundutbildning i FFT under sex heldagar via stiftelsen funktionell familjeterapi, våren 2025. I december 2024 är implementeringsmöte inbokat med stiftelsen för FFT. Utbildning bekostas med statsmedel "jämlikt föräldraskapsstöd". Om ytterligare statsmedel fördelas till Lekebergs kommun 2025 finns det möjlighet för behandlarna att under två år, efter genomgång av grundutbildning, få extern handledning regelbundet via stiftelsen i metoden för att sedan bli licensierade FFT terapeuter. Behandlings sessioner filmas med syfte att behandlaren ska få handledning och utvecklas som FFT behandlare.

Kunskap om insatsens effekter

Metoden uppnår resultat genom att få till beteendeförändringar hos familjesystemet samt att förbättra relationerna och kommunikationen mellan familjemedlemmarna.

FFT är en behandlingsmetod som har utvecklats av James F. Alexander, professor i psykologi, och hans forskargrupp i USA. Metoden bygger på forskning och klinisk



erfarenhet av hur bland annat kommunikation påverkar familjer. De första artiklarna kring stödande kommunikation publicerades 1973.

I början av 1990-talet introducerade professor emeritus Kjell Hansson och professor emeritus Marianne Cederblad metoden i Sverige. Ett tillägg gjordes ganska snart där terapeuten även ska fokusera på familjens resurser och det som fungerar. De första svenska studierna av metoden publicerades i början av 2000-talet.

FFT en av de metoder som finns med i Socialstyrelsens Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroendevård. I det kunskapsstöd som Socialstyrelsen publicerade 2021 så ingår FFT som en metod som öppenvården **bör** använda för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott. Rekommendationen från Socialstyrelsen om att metoden bör erbjudas inom öppenvården bygger på åtta systematiska översikter med 156 unika primärstudier. Samtliga översikter visar att strukturerad familjebehandling i högre grad minskar normbrytande beteende och kriminalitet hos barn i förhållande till jämförelsealternativen. FFT har även utvärderas i svenska RCT-studier som visade likvärdiga eller positiva effekter jämfört med socialtjänstens sedvanliga insatser.

Vid beteendeproblem hos ungdomar så rekommenderar även Svenska föreningen för Barn- och Ungdomspsykiatri att FFT används.

Framgångsfaktorer och vidmakthållande

- Ett väl förankrat och långsiktigt beslut i organisationen om att implementera FFT
- Tid till sessionsplanering och kollegialt stöd
- Tillgång till teknisk utrustning
- Löpande kompetensförsörjning

Kostnader

Nämnden har anmält samtliga fyra behandlare till grundutbildning med en total kostnad om 95 000 kr inklusive moms. Kostnaden har finansierats genom statsmedel: jämlikt föräldraskapsstöd. Kommande två år kan kostnader tillkomma avseende extern handledning i arbetsmetoden om behandlare ska bli licenserade FFT terapeuter. Dessa kostnader täcks med eventuellt kommande statsmedel för 2025 och 2026. Om förvaltningen inte tilldelas statsmedel för kommande två år, kommer inte handledning i arbetsmetoden att genomföras

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att lägga informationen till handlingarna

LEKEBERGS KOMMUN

Enhetschef individ- och familjeomsorgen Marcus Thevathason